

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Факультет природничо-географічний

Кафедра географії та геоекології

Проблеми соціально-економічного розвитку регіонів світу

СИЛАБУС

2020– 2021 навчальний рік

Силабус це персоніфікована програма викладача для навчання студентів з кожного предмета, що оновлюється на початок кожного навчального року.

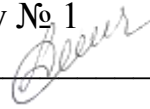
Силабус розробляється відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця відповідного рівня та згідно навчального і робочого навчального планів, з врахуванням логічної моделі викладання дисципліни.

Силабус розглянутий на засіданні кафедри географії та геоекології.

Протокол від «31» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Семенюк Л.Л.)

(ініціали та прізвище)

Розробник: кандидат географічних наук, старший викладач СільченкоЮ.Ю., Зарубіна А.В.

ПІБ

Ел. адреса: agv22@ukr.net

Інша контактна інформація: Antonina Zarubina (профіль на Facebook),

0504570262 (Viber)

2. Опис навчальної дисципліни

Назва дисципліни:	Проблеми соціально-економічного розвитку регіонів світу
Спеціальність:	014 Середня освіта (Географія)
Освітньо-професійна програма:	Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота
Рівень вищої освіти:	магістр
Форма навчання:	денна
Курс:	1
Семестр:	1

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
Тип дисципліни	Нормативна
Кількість кредитів –	4
Блоків (модулів) –	2
Загальна кількість годин –	120
Тижневих годин для денної форми навчання:	2
Лекції	16 год
Практичні, семінарські	14 год
Самостійна робота	86
Вид підсумкового контролю:	Екзамен
Зв'язок з іншими дисциплінами.	Основи суспільної географії, географія світового господарства, техніко-економічні основи виробництва, економічна і соціальна географія України, регіональна економічна і соціальна географія

3-4. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Проблеми соціально-економічного розвитку регіонів світу» призначена для студентів вищих навчальних закладів, що навчаються за спеціальністю (предметною) 014.07 – Середня освіта (географія).

Мета дисципліни – надання студентам знань про особливості й проблеми утворення, розвитку та перспектив різних регіонів світу на основі типологічного підходу з позицій дослідження географічного положення, населення, природних умов та ресурсів, господарської спеціалізації країн, що

входять до їхнього складу. Дисципліна забезпечує набуття системи знань, вмінь і навичок характеристики проблем соціально-економічного розвитку регіонів світу за низкою показників.

Завдання вивчення дисципліни:

- Аналіз складу історико-географічних регіонів світу (регіонів Європи, Азії, Африки, Америки, Австралії та Океанії), особливостей їх формування, проблеми геополітичного та економіко-географічного положення.
- Визначення проблемних аспектів демографічного розвитку регіонів світу: природного та механічного руху, особливостей відтворення, етно-соціального складу, розселення, зайнятості тощо.
- Характеристика проблем раціонального використання природно-ресурсного потенціалу країн регіону (природних умов та природних ресурсів, їх впливу на участь в міжнародному географічному поділі праці).
- Опис проблемних аспектів функціонування господарства країн регіону, експертно-імпортних відносин, дослідження внутрішніх відмінностей історико-географічних регіонів, характерних рис сучасного розвитку.
- Характеристика основних глобальних проблем людства та різних регіонів світу.

В результаті вивчення дисципліни фахівець повинен знати:

- ✓ Якісні та кількісні зміни політичної карти;
- ✓ Типологічні підходи до поділу країн світу за низкою ознак;
- ✓ Сутність і напрямки сучасних інтеграційних процесів;
- ✓ Сутність і параметри характеристики геополітичного та економіко-географічного положення регіонів;
- ✓ Поділ світу на історико-географічні регіони;
- ✓ Склад регіонів;
- ✓ Проблемні аспекти демографічного розвитку населення регіонів світу;
- ✓ Проблеми раціонального використання природно-ресурсного потенціалу регіонів світу;
- ✓ Галузеву спеціалізацію та форми участі в міжнародних економічних зв'язках країн регіонів світу;
- ✓ Тенденції та проблеми розвитку країн регіонів світу;
- ✓ Глобальні проблеми людства.

Підготовлений фахівець повинен вміти:

- Використовуючи теоретичні знання вміти аналізувати, порівнювати, картографувати основні показники, що характеризують економічне та політичне життя закордонних країн;
- Використовуючи відповідні критерії та дані Єдиної системи соціально-демографічної статистики (ЄССДС), вміти характеризувати природні та соціально-економічні умови розвитку країн та регіонів, визначати їхні проблеми та перспективи;
- Використовуючи знання комп'ютерного та іншого спеціального обладнання та забезпечення вміти ефективно його використовувати для певних економіко-географічних досліджень, виконувати необхідні розрахунки;
- Відстежувати та враховувати сучасні зміни соціального, економічного та політичного життя регіонів світу.

Викладання дисципліни будується на поєднанні лекцій і семінарських занять, практичних занять. Лекційні заняття призначені для теоретичного осмислення і узагальнення складних розділів дисципліни, які висвітлюються, переважно, на проблемному рівні.

Семінарські заняття є аудиторними, проводяться або у вигляді семінарів, або письмових тестових завдань на практичних роботах. Вони призначені для закріплення і глибшого вивчення певних аспектів лекційного матеріалу на практиці.

Індивідуальні заняття припускають роботу кожного студента за індивідуальним (груповим) завданням і особистий усний або письмовий звіт по ньому перед викладачем. Індивідуальне заняття не є аудиторним.

Самостійна робота є позааудиторною і призначена для самостійного ознайомлення студента з певними розділами курсу за рекомендованим матеріалом і підготовки до виконання індивідуальних завдань з дисципліни.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані наступні *компетентності*:

ЗК4 – здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями, набувати соціальні навички (soft skills), спеціалізовані концептуальні знання в процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, усвідомлення можливості навчання впродовж життя;

ФК1 – здатність демонструвати знання теоретико-методологічних основ та історії розвитку географічної науки, використовувати поняттєво-термінологічний апарат, концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному);

ФК3 – здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі, опрацьовувати різні джерела географічної інформації, ефективно та вільно передавати географічні ідеї, принципи та теорії письмовими, усними та візуальними засобами, в тому числі за допомогою інформаційних технологій;

ФК9 – здатність проектувати і складати різноманітні тематичні карти, аналізувати інформацію за географічними картами, атласами та іншими картографічними творами, використовувати ГІС-технології в обсязі, необхідному для роботи вчителя географії та вирішення задач, пов'язаних із просторово-розподіленою інформацією в середовищі ГІС.

ФК10 – здатність до системного географічного мислення, критичного сприйняття інформації, розуміння та пояснення основних фізико-географічних та суспільно-географічних процесів, що відбуваються у географічному просторі на різних просторових та часових рівнях його організації, уміння встановлювати географічні закономірності та причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства;

ФК13 – здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, населення, культури та релігій, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах, в Україні та її регіонах.

Програмні результати навчання:

ПРН1 – *знає та розуміє* теоретико-методологічні основи та історію розвитку географічної науки, зокрема, понятійно-термінологічний апарат, концепції, парадигми, теорії географії, географічну номенклатуру;

ПРН2 – *описує* основні механізми функціонування природних комплексів, суть територіальної організації суспільства, окремих їх компонентів, *класифікує* зв'язки і залежності між компонентами, *знає* причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них;

ПРН6 – *знає та розуміє* закономірності територіальної організації суспільного виробництва, населення, культури та релігій, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах, в Україні та її регіонах;

ПРН8 – *застосовує* базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення; *орієнтується* у

світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі; *опрацьовує* різні джерела географічної інформації; вільно передає географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами, в тому числі за допомогою інформаційних технологій;

ПРН10 – географічно *мислить, критично сприймає* інформацію; *пояснює* основні фізико-географічні та суспільно-географічні процеси, що відбуваються у географічному просторі на різних просторових та часових рівнях його організації; *встановлює* географічні закономірності та причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства;

ПРН11 – *встановлює* закономірності територіальної організації суспільного виробництва та населення, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах, в Україні та її регіонах;

ПРН12 – *складає* різноманітні тематичні карти, застосовуючи різні графічні прийоми, *аналізує інформацію* за географічними картами, атласами та іншими картографічними творами; *застосовує* ГІС-технології в обсязі, необхідному для роботи вчителя географії та для вирішення задач, пов'язаних з просторово-розподіленою інформацією в середовищі ГІС.

5. Зміст дисципліни.

Тема 1. Економіко-географічний огляд країн світу.

Політична карта світу та етапи її формування. Кількісні та якісні зміни на політичній карті світу. Показники рівня економічного розвитку країн світу. Групування країн світу за рівнем економічного розвитку. Типологія країн світу за: величиною території, чисельністю населення, типом відтворення населення, рівнем урбанізації, національним складом населення, природно-ресурсним потенціалом, економіко-географічним положенням, формою правління і адміністративно-територіального устрою.

Економіко-географічний огляд країн світу. Країни Східної, Західної і Південної Європи. Північна, Південно-Західна, Південна, Південно-Східна, Східна, Центральна Азія. Північна, Середня і Південна Америка. Австралія і Океанія.

Політико-територіальний поділ країн світу, його функції і особливості. Класифікація і типологія державних границь. Проблеми демаркації та делімінації. Територіальні претензії різних держав світу. Політичні і економічні регіони світу і тенденції їх формування.

Тема 2. Критерії виділення глобальних проблем людства.

Комплекс найгостріших соціально-природних суперечностей, які зачіпають світ в цілому, а разом з тим і окремі регіони і країни. Як глобальні проблеми слід відрізняти від регіональних, локальних і приватних (місцевих). Термін «глобальний» пов'язаний з поняттям «земна куля», тобто вся планета в цілому. Таким чином, критерієм відмінності глобальної проблеми від не глобальні виступає просторовий масштаб. Глобальною проблемою буде та, яка в тій чи іншій формі охоплює всю планету.

Тема 3. Глобальні проблеми сучасності як система

Поняття глобальних проблем сучасності. Рівні розгортання глобальних проблем. Основні підходи в розумінні структури глобальних проблем. Ієрархія глобальних проблем, що базуються на принципі найбільшої конфліктогенності. Класифікація глобальних проблем сучасності. Загальна характеристика інтерсоціального блоку глобальних проблем. Глобальні проблеми в системах «людина - суспільство» та «суспільство - природа».

Тема 4. Основні глобальні проблеми людства

Проблеми народонаселення, продовольства і непоновлюваних ресурсів. Зміст теми. Глобалізація та демографічні проблеми світового населення. Концепція демографічного детермінізму. Демографічний утопізм. Концепція демографічного біологізму та максималізму. Особливості сучасної демографічної ситуації. Вплив старіння населення на становище пенсіонерів і на загальну економічну ситуацію. Прискорення процесу урбанізації населення. Характеристика нових моделей міграції населення. Геополітичний, гео економічний, геостратегічний аспекти демографічної ситуації.

Проблеми продовольства. Протиріччя «золотого мільярда». Рівні тенденції в продовольчій сфері. Проблеми диференціації споживання продуктів харчування. Виникнення суперечностей, які загрожують порушити стабільність міжнародної торгівлі і виникненням торгових воєн. Характеристика основних напрямів вирішення продовольчої проблеми. Проблема дефіциту ресурсів розвитку суспільства. Поняття «декаплінгу». Зв'язок між сировинною та енергетичною проблеми. Основні напрями вирішення сировинної проблеми.

Антропологічний вимір сучасних глобалізаційних процесів. Зміст теми. Світовий розвиток і проблеми нової глобалізованої людини. Проблема становлення і формування особистості людини в умовах глобального світу. Питання про збереження самої людини як соціального й біологічного виду, її культури, способу життя, а також цінностей і нормативів. Особистість людини епохи глобалізації та зростаюче протиріччя між її внутрішнім, духовним світом і зовнішніми реаліями. Умови становлення особистості у сучасному суспільстві. Антропологічні наслідки глобальних процесів. Культурна глобалізація. Причини та наслідки зростання культурних обмінів в умовах глобалізації. Вплив глобалізації на культурологічні процеси. Протиставлення культур Сходу і Заходу. Глобалізація з точки зору культурологічного та діалектичного процесу. Глобалізація та загострення проблеми культурного та цивілізаційного розвитку. Уніфікація і стандартизація в культурній сфері. Феномен "масової культури". Культурна глобалізація та створенням своєї глобальної інфраструктури. Зв'язок телекомунікацій та глобальної культури. Рівні структурованості культурної глобалізації. Взаємодія культурної уніфікації та мультикультуралізму. Охорона здоров'я людини як глобальна проблема. Диференціація хвороб людини, що впливають на нею в умовах глобалізації. Проблем охорони здоров'я, які вирішують всесвітніми організаціями. Становлення єдиного освітнього простору на Землі. Глобалізація і маркетингова освіта. Співвідношення транснаціонально-універсального і національно-самобутнього в освіті; співвідношення масовості та елітарності в підготовці фахівців; проблема «відтоку мізків», проблема розширення інформаційної відкритості суспільства з наростаючою інформаційною замкнутістю людини. Болонський процес як вираз глобалізації в освіті.

Екологічні межі господарської діяльності на сучасному етапі. Зміст теми. Загрози природно-екологічного характеру - парниковий ефект, забруднення навколишнього середовища, зменшення біорізноманіття, ресурсна проблема, проблема накопичення відходів, збільшення кількості надзвичайних ситуацій (нс) природного та техногенного характеру, проблема знищення лісів. Причинами і джерелами погіршення екологічного стану України. Концепції подолання екологічних проблем в сучасній Україні. Основні напрями вирішення екологічних проблем. Екоетика. Передумови для формування екологічної культури. Екологічна етика. Характеристика її складових частин: філософської і нормативної екологічної етики. Принципи відносин людини із природою Полем Тейлором. Етика благоговіння перед життям А. Швейцера. Біоцентристська етика Гудпастера і Етрильда. Проблема екоетичного ідеалу.

Безпека особистості, суспільства і держави в умовах глобальних загроз. Зміст теми. Безпека як наукова проблема. Філософське осмислення безпеки особистості. Наукове розуміння категорії «безпеки». Взаємодія ключових понять - загроза, безпека, глобалізація, національна ідентичність, державні інтереси. Політика безпеки держави в умовах глобалізації. Основні види загроз. Сутність політичної безпеки, як основи національної безпеки, основні механізми її забезпечення. Першооснови та умови політичної безпеки. Природні катаклізми та техногенні загрози як прояви глобальних загроз. Основні групи природних катастроф та їх характеристика. Техногенні катаклізми. Види та ознаки. Транснаціональний тероризм як глобальна загроза. Глобалізація організованого насилля. Різновиди тероризму. Особливості сучасного тероризму. Ознаки міжнародного тероризму. Зв'язок сучасного міжнародного тероризму з світовою економікою і політикою. Боротьба проти організованої злочинності та проти тероризму. Історична роля військової сили як головного інструменту у вирішенні соціальних відносин людей. Прояв глобалізації у воєнній сфері. Аспекти воєнної глобалізації. Особливості воєн та їх можливі наслідки.

Сучасні глобальні проблеми людства та їх поширення за регіонами світу. Зміст теми. Глобальні проблеми у країнах розвинутого світу. Глобальні проблеми у країнах, що розвиваються. Прояв глобальних проблем людства в Україні та напрями шляхів їх вирішення.

Шляхи вирішення глобальних проблем та сталий розвиток. Зміст теми. Основні школи та теоретичні розробки щодо вирішення глобальних проблем. Нова екологічна парадигма. Морально-ціннісна парадигма. Культура як чинник забезпечення гармонійного співіснування людини-суспільства-природи. Основні стратегії розвитку людства. Сталий розвиток – стратегія розвитку людства на XXI століття.

Тема 5. Розвиток світогосподарських зв'язків

Формування нового типу структури виробництва і зміни в науці. Комп'ютерна цивілізація. Нові типи світової транснаціональної економіки. Глобальна сітка виробництва і збуту. Процеси економічної інтеграції країн світу. Транснаціональна світова економіка. Дематеріалізація світового виробництва. Інтернаціоналізація економічної діяльності. Товарна структура світової торгівлі. Глобальна мобільність високоефективних виробничих факторів. Виникнення нових сфер діяльності. Динаміка світогосподарських зв'язків.

6. Література для вивчення дисципліни.

9. Рекомендована література

Базова

1. Безуглий В.В., Козинець С.В. Регіональна економічна та соціальна географія світу: Посібник. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2008. – 688 с.
2. Козак Ю.Г., Ковалевський В.В., Лебедева С.Н., Бикова М.Є., Логвінова Н.С., Воронова О.В. Е457 Економіка зарубіжних країн: Навч. посібник. Видання 4-е, перероб. та доп. – Київ: «Центр учбової літератури», 2013, 292 с.
3. Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Вступ до економічної і соціальної географії. - К.: Либідь, 1996. - 320 с.
4. Економіка зарубіжних країн. / За ред. А.С. Філіпенка. - К.: Либідь, 1996. - 416 с.
5. Максаковский В.П. Географическая культура: Учеб. пособие для студентов вузов. – М.: Гуманит. Центр ВЛАДОС, 1998.- 416 с.
6. Соціально-економічна географія світу. Загальна частина. / За ред. С.П. Кузика. - Тернопіль: Підручники і посібники, 1998. - 256 с.
7. Юрківський В.М. Країни світу: Довідник. - К.: Либідь, 2001.- 368 с.
8. Юрківський В.М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни: Підручник. – К.: Либідь, 2000.- 416 с.
9. Економіка зарубіжних країн: Навчальний посібник / А.П. Голиков, О.Г. Дейнека, Л.О. Позднякова, П.О. Черномаз; За ред. А.П. Голикова. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 464 с.
10. Книш М.М. Глобальні проблеми людства: навч. посібник / М.М. Книш, Л.І. Котик. — Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2015. — 330 с.
11. Книш М. М. Політико-географічна глобалістика: навч.-метод. посібник для самост. роботи здобувачів / М. М. Книш, Л. І. Котик. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. — 138 с.
12. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально-методичний посібник / О.Ю. Кононенко. -К.: ДП «Прінт сервіс», 2016. -109 с.
13. Суліма Є. М. Глобалістика : підручник / Є. М. Суліма, М. А. Шепелєв. — К.: Вища школа, 2010. — 544 с.
14. Гудзеляк І. І. Географія населення : навч. посібник / І. І. Гудзеляк. — Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2008. — 232 с.

Додаткова

1. Атлас економічна і соціальна географія світу: 10-11 клас. – К.: ДНВП “Картографія”, 2018. – 53 с.
2. Білорус О.Г., Лук'яненко Д.Г. та ін. Глобалізація і безпека розвитку. К.: КНЕУ – 2001.
3. Вішнікіна Л.П., Федій О.А. Соціально-економічна географія світу: Навчально-методичний посібник для учнів, абітурієнтів та вчителів. 10 клас. – Полтава, 1998.- 64 с.
4. Вплив ТНК на розвиток національних економічних систем. – Режим доступу: http://r250.sudu.edu.ua/bitstream/123456789/858/1/Prokopenko_globalization.pdf
5. Географический энциклопедический словарь: Понятия и термины. – М.: Советская энциклопедия, 1988. – 432 с.

6. Жупанський Я.І., Сухий П.О. Соціально-економічна картографія: Підручник для студентів географічних, топографо-геодезичних, економічних спеціальностей вищих і середніх навчальних закладів. – Тернопіль, 1997.- 274 с.
7. Лисичарова Г.О. Методичні рекомендації до курсу «Регіональна економічна та соціальна географія». – Д.: ДНУ ім. Олеса Гончара, 2015. – 44 с.
8. Лук'яненко Д.Г. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності. Навчальний посібник. К.: КНЕУ – 2005.
9. Мартен Д. Метаморфози світу: соціологія глобалізації / Д. Мартен, М. ЖанЛюк, П. Філіп; пер. з франц. Є. Марічева. - К.: «КМ Академія», 2005. —302 с.
10. Масляк П.О., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Словник-довідник з економічної і соціальної географії світу. К.: Лібра, 1996. - 328 с.
11. Ростов Є.Ф. Економіка країн світу. Довідник. - К.:НВП “Картографія, 1998. -188 с.
12. Економіка міжнародних транспортних перевезень / Данько М.І., Дикань В.Л., Дейнека О.Г. та ін. – Х.: ПП Чиженко “Олант”, 2004.

Інтернет-ресурси

1. <http://europa.eu> Портал Європейського Союзу
2. <http://www.cia.gov/library/publications/worldfactbook> Всесвітня книга фактів ЦРУ
3. <http://www.cisstat.com> Міждержавний статистичний комітет Співдружності Незалежних Держав (СНД)
4. <http://www.iccwbo.org> Міжнародна торгова палата
5. <http://www.imf.org> Міжнародний валютний фонд
6. <http://www.nato.int/homeukr.htm> Організація Північноатлантичного договору (НАТО). <http://www.oecd.org> Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР). <http://www.un.org> Організація об'єднаних націй (ООН)
7. <http://www.unesco.org> Європейська економічна комісія
8. <http://www.worldbank.org> Світовий банк
9. <http://www.wto.org> Світова організація торгівлі

7. Політика виставлення балів.

Всього передбачено 7 практичних робіт. Протягом навчального семестру студенти отримують за кожне заняття 5 балів (враховується рівень теоретичної підготовки та виконання практичного завдання). Можлива підготовка доповіді або презентації з питань, що виносяться на самостійне опрацювання — 5 балів.

Вимоги викладача

При роботі враховуються бали, що набрані протягом роботи на практичних заняттях, написанні самостійних робіт, виконанні практичних робіт, підготовці питань, що винесені на самостійне опрацювання.

При цьому обов'язково враховується:

- відвідування занять студентом та активність під час аудиторної роботи;
- вчасність виконання та захисту практичних робіт;
- недопустимість користування мобільним телефоном, планшетом та іншими мобільними пристроями під час перевірки теоретичних знань;
- недопустимість списування.

Студент має право звертатися до викладача за додатковим поясненням матеріалу курсу чи змісту практичних завдань протягом робочого часу під час консультацій.

Методи навчання:

За джерелом знань:

- *словесні:* розповідь, пояснення, лекція, бесіда, диспут, дискусія;

- *наочні:* ілюстрація, демонстрація;

- *практичні:* практичні роботи, самостійна робота студентів з різними джерелами інформації, складання конспектів (тез), робота з картою, робота зі статистичними матеріалами, підготовка доповідей, повідомлень, презентацій, встановлення причинно-наслідкових зв'язків та географічних закономірностей, прогнозування тощо.

За характером навчально-пізнавальної діяльності студентів: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, частково-пошуковий, пошуковий, дослідницький.

За логікою пізнання: аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, систематизація, класифікація, абстрагування.

Дистанційні методи навчання: метод індивідуалізованого навчання, навчання з освітніми ресурсами (освітні платформи Google Classroom, Classtime), телекомунікаційні методи (Zoom-конференції, робота у Viber-групах).

Методи контролю:

Підсумкове: залік, екзамен.

Поточне: фронтальне та індивідуальне усне опитування, письмове опитування, тестування, географічні номенклатурні та термінологічні диктанти, перевірка практичних робіт, перевірка конспектів (тез), перевірка виконання самостійної роботи, повідомлень, мультимедійних презентацій, контрольна робота тощо

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота											Підсумковий екзамен	Сума
8 семестр											40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно	не зараховано

8. Підсумковий контроль

Питання до екзамену «Проблеми соціально-економічного розвитку регіонів світу»

Теоретичні

1. Поняття регіону. Регіон як складова частина цілісного національного простору. Регіон як адміністративна, економічна та соціокультурна одиниця.
2. Поняття регіонального розвитку. Наукове розуміння регіональної політики (політики регіонального розвитку). Об'єкти і суб'єкти політики регіонального розвитку.
3. Регіональна політика як сфера діяльності держави (державна регіональна політика). Глобальні фактори, що впливають на розвиток і формування державної регіональної політики.
4. Цілі політики регіонального розвитку. Принципи і засади політики регіонального розвитку. Методи забезпечення політики регіонального розвитку.
5. Поняття глобальних проблем сучасності. Основні підходи та класифікація.
6. Класифікація глобальних проблем сучасності
7. Римський клуб, його значення та здобутки.
8. Стратегія збалансованого (сталого) розвитку.
9. Поняття глобалізація. Її прояв в різних сферах життя.
10. . Глобальна продовольча проблема в структурі політики глобальної безпеки.
11. Глобальна екологічна проблема: регіональні аспекти.
12. Глобальна демографічна проблема: історико-географічний екскурс, регіональні відмінності.
13. Проблема формування глобального етносу.

14. Глобальна проблема освоєння космосу.
15. Глобальна проблема освоєння Світового океану.
16. Антиглобалістичні рухи і глобальні проблеми.
17. Глобальна проблема демократизації.
18. Проблема глобальної безпеки.
19. Міжнародна безпека і регіональні конфлікти.
20. Глобальна проблема збереження біорізноманіття Землі.
21. Глобальна проблема захворюваності населення: регіональні аспекти.
22. Глобальна проблема бідності: регіональні аспекти
23. Глобальна проблема голоду. Глобальна проблема переїдання населення та незбалансованого харчування.
24. Проблема вичерпування запасів прісної води у світі.
25. Проблема подолання відсталості країн світу.
26. Глобальна проблема подолання неграмотності населення держав світу.
27. Глобальна проблема тероризму.
28. Глобальна проблема наркоманії: регіональні аспекти.
29. Глобальна проблема злочинності: регіональні аспекти.
30. Новітні глобальні проблеми людства

Практичні

1. Накреслити схему, яка б відобразила класифікацію глобальних проблем.
2. Розробити типологію країн за глобальним індексом миру. Яке місце посідає Україна в загальному ранжуванні країн світу?
3. На прикладі конкретного регіону обґрунтувати основні демографічні проблеми та шляхи їх вирішення.
4. Назвіть головні регіони формування потоку мігрантів у світі, перелічіть основні причини формування потоків біженців.
5. Проаналізуйте розвиток медичної сфери за регіонами світу та за типами держав. Визначте відповідність між захворюваністю населення та рівнем розвитку медичної сфери.
6. Чому сучасний високий соціально-економічний розвиток держав світу не сприяє вирішенню глобальної проблеми поширення епідемій?
7. Поясніть, чому урбанізація є важливим чинником глобалізації?
8. Наведіть приклади регіональних відмінностей поширення бідності за регіонами та окремими державами світу.
9. Які прояви глобальної сировинної проблеми в різних регіонах світу?
10. Які події зумовлюють коливання цін на нафту?
11. Які переваги традиційної енергетики?
12. Які відмінності прояву проблеми голоду у високо розвинутих державах та державах, що розвиваються?
13. Охарактеризуйте прояви глобальної екологічної проблеми в окремих регіонах світу.
14. Проаналізуйте територіальні відмінності прояву терористичної діяльності в світі.
15. Прояви яких глобальних проблем є на території України?